

İnternet Kimin?

Elo. Hab. Müh. Seyhun Dalgıç
seyhun.dalgic@emo.org.tr

İnternet Nasıl Çıktı?

İnsanlık tarihine yön verebilecek derecede etkili bir devrim olarak nitelendirilebileceğimiz, milyonlarca bilgisayar (aslında insanları da diyebiliriz) birbirine bağlayan bir bağ olan İnternet, İngilizce "Interconnected Networks" (birbirlerine bağlantılı ağlar) sözcüklerinin kısaltılarak birleşmesinden oluşmuş olup, gün geçtikçe büyüyüp gelişen bir iletişim ağıdır.

Çoğunlukla olduğu gibi kökeni ABD'deki askeri araştırmalara dayanmaktadır. Bilgisayarların ilk kez birbirleri ile 'konuşması' Amerikan Askeri araştırma projesi olan İleri Savunma Araştırma Projesi - DARPA (Defense Advanced Research Project Agency) da 1965 yılında gerçekleştirildi. Buradaki çalışmalarda ilk internet omurgası olan ARPANET kuruldu ve kısa zamanda birçok bilgisayar bu ağa bağlandı. 1972 yılında elektronik posta (e-mail) ve 1983 yılında da İletişim Kontrol Protokolü (Transmission Control Protokol/ internet protokol - TCP/IP) ARPANET içinde kullanılmaya başladı. Böylece, TCP/IP bugün varolan internet ağının ana halkası olarak yerini almış oldu.

Nasıl Gelişti?

1980'li yılların ortasında Savunma Bakanlığı'na bağlı (DoD) Amerikan askeri bilgisayar ağı, ARPANET'ten ayrıldı ve MILITARY NET adı ile kendi ağını kurdu. Böylece ARPANET'in özelleştirme sürecinin ilk adımı atılmış oluyordu. 1986

yılında, ARPANET Amerikan hükümetinin sübvansiyonu ile NSFNET (NSF – Amerikan Ulusal Bilim Kuruluşu) olarak düzenlendi.

NSFNET'in işletilmesine bir süre sonra ABD'nin dev bilgisayar firması IBM ve haberleşme firması MCI dahil oldu. NSFNET'in işletilmesine yönelik 1990 yılında oluşturulan bu birlik 'İleri Ağ Hizmetleri' (ANS-Advance Network Services) olarak adlandırıldı. ANS'nin kuruluşu süreci ABD'de 1990'lara kadar devlet desteğinde gelişen internet omurgasının özelleştirilmesi sürecinin de başlangıcı olmuştur.

1990 yılında NSFnet ile özel şirketlerin ortak işletmesi ile başlayan özelleştirme süreci, 1995 yılı mayıs ayında NSF'nin internet omurga işletmeciliğinden tamamen çekilmesi ile tamamlandı.

Türkiye ise İnternet'e Nisan 1993'ten beri bağlıdır. İlk bağlantı ODTÜ'den gerçekleştirilmiştir. 64kbit/san hızında olan bu hat, çok uzun bir süre, tüm ülkenin tek çıkışı olmuş, daha sonra sırasıyla 1994 başlarında Ege Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi (1995 Ekim), Boğaziçi Üniversitesi (1995 Kasım) ve İTÜ (1996 Şubat) bağlantıları gerçekleşmiştir.

Peki, Şu anda IP adreslerini kim dağıtır?

İnternet Numara Tahsis Otoritesi (The Internet Assigned Numbers Authority-IANA) başkanlığında RIR (Regional Internet Registry) olarak

adlandırılan organizasyonlar tarafından dağıtılır. Tüm dünyaya IP dağıtan beş farklı RIR vardır. Bunlar bölgelere göre IP dağıtım işlemlerini üstlenmişlerdir. Sıradan İnternet kullanıcılarına (son kullanıcılara) IP dağıtım işlemi hizmet aldıkları ISS (İnternet servis sağlayıcısı) tarafından yapılır. Dünyada 5 tane Bölgesel İnternet Kayıt Merkezleri bulunuyor. Bunlar RIPE NCC (Avrupa, Orta Doğu ve Orta Asya), ARIN (Amerika), AfriNIC (Afrika), APNIC (Asya Pasifik Şebeke Bilgi Merkezi) ve LACNIC (Latin Amerika ve Karayipler). Şubat ayı içerisinde son IPv4 adresinin de RIPE NCC'ye tahsis edildiğini belirlemekte fayda var.

Bu arada, IANA ise ICANN (İnternet Corporation for Assigned Names and Numbers) adı verilen bir üst kurul tarafından idare edilmektedir. Bu kurulda yetkilerini de ABD Ticaret Bölümü (United States Department of Commerce) ile yaptığı kontrat çerçevesinde yürütmektedir.

İnternet ve Demokrasi

Yukarıda internetin gelişimini incelediğimizde ve şu anda yeni IP adreslerinin dağıtımının ABD Ticaret Bölümünün kontratı altında yapıldığını gördüğümüzde aslında internetin tahmin ettiğimiz gibi herkesin olduğunu söylemek sanırım pek doğru olmaz.

Ayrıca, küreselleşme diğer bütün yaşam alanlarında olduğu gibi internette de aynı gücünü ve yayıl-

macılığını sürdürmektedir. Şu anda internette kitlelere yön veren Google, Yahoo, Facebook vb. sitelere baktığımızda aslında dünyadaki 8-10 global şirketin değişik adlar altında internette, kitleleri bilgi verme adında yönlendirme potansiyellerine sahip olduğu kolayca görülebilmektedir.

Acaba arama motorlarında karışımıza çıkan sonuçlar, gerçekten bize ulaşmak istediğimiz bilgiyi veriyor mu? Ya da ne kadar güvenilir? Bu kadar büyük bir bilgi denizi içinde doğruyu bulduğumuzdan emin olabilir miyiz? Bir deyim vardı ya, "Çokluk aslında yokluktur."

Örneğin, Google dünyanın en büyük arama sitesi ve en büyük şirketlerinden birisi. Doğal olarak ABD kökenli bir firma. Google, ticari nedenlerden dolayı, aranan bilgilerin kaynaklarını uluslararası düzeyden yerele çekmektedir. Bu ne demektir? İnternette arama yaptığımızda karşımıza ilk çıkan sonuçlar, TV'den yayınlanan, gazetelerden duyurulan haberlerin kopyaları. Çoğu zaman aradığımız "gerçek bilgi" yüzlerce sıra sonrasında çıkabiliyor karşımıza.

En son Mısır ve Tunus'ta yaşananlarda (daha önce de Seattle'da) internetin aynı zamanda insanları bir araya getirmede ne kadar etkili bir iletişim ve örgütlenme aracı olduğunu gördük. Yer ve mekandan hatta zamandan da bağımsız olarak bir düşünce etrafında kitleler bir araya gele-

biliyor artık. Ülkenin Cumhurbaşkanları bile kitlelere mesaj iletmek için internet ortamını seçebiliyor.. Tabiki bu aşamada devletler ve egemen güçler de "tarihsel sorumlulukları" gereği yeni ve çok güçlü bir örgütlenme ortamı olan interneti denetim altına alma çalışmalarını aksatmıyorlar.

Bu çerçevede, gerçek yaşamı düzenleyen yasalar yanında sanal yaşamın kontrolü edilmesi kaçınılmaz oluyor.

Türkiye'de de 23 Mayıs 2007 tarihinde 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi" hakkındaki kanun yürürlüğe giriyor.. Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatının hazırladığı rapora göre Türkiye 2010 yılına toplam 3700 internet sitesini yasaklayarak girmiş. İnternet Yayıncıları Derneği (İYAD)'nın verilerine göre bu sayı 20 Aralık 2010 tarihinde 8 bin 300'den fazla olmuş.

Bu kanunun, içeriği incelendiği zaman, suçla mücadele yerine, İnternetle mücadele şeklini aldığı görülmektedir. Elbette ki, çocuk pornosu, pornografi, şiddet ve suç işlemeye teşvik İnternet ortamında kabul edilemez ve engellenmesi gereken yayınlardır. Çocukları korumak için porno, ırkçılık gibi temel insan haklarına aykırı içerik için filtre uygulanması tartışılmaz.. Aksini düşünmek kamu vicdanı ve barışıyla bağdaşmaz. Bununla birlikte şunu söylemek gerekir

ki, yapılan sınırlama ve yasaklamaların oranlı olması gerekmektedir. Amacı aşan sınırlama ve yasaklamalar sansür anlamına gelir ve kabul edilemez. 5651 Sayılı kanunla ölçünün kaçtığı ve düzenlemenin İnternette sansüre dönüştüğü söylenebilir.

Ancak yasaklı sitelere erişimin de kolaylıkla sağlanabildiğini söylemeden geçmeyelim. Engelleme, kullanıcıların servis sağlayıcısı tarafından girmek istedikleri site yerine, bir uyarı yazısının bulunduğu başka bir siteye yönlendirilmeleri şeklinde gerçekleşiyor. Örneğin YouTube yasağında, youtube'un web adresi yazıldığında servis sağlayıcısı, kullanıcıyı bağlamak istediği site yerine, sitenin erişimin yasal olarak engellendiği uyarısının yer aldığı bir adrese yönlendiriyor ve ekranda sadece sitenin erişime kapandığı yazısı beliriyor. Bunun aşılabilmesi için servis sağlayıcısının sunduğu Alan Adı Sunucusu'nu (DNS-Domain Name Service) değiştirmek yeterli oluyor. Böylelikle aynı servis sağlayıcısı üzerinden farklı sunucular kullanılıyor ve servis sağlayıcısının engellediği yol altından bir tünel açılıyor. Bunun dışında Proxy sistemiyle erişim engelleri aşılabiliyor. Bu durumda da 'proxy servisi' adı verilen, farklı IP adreslerinden internet ulaşımını olanaklı kılan servisler kullanılabiliyor.

Bir alan adına erişimin tamamını kapatmak ya da bir alan adına ait IP numarasına erişimin tamamen kapatılması, bir kitabı yasaklarken tüm yayınevini kapatmaya benziyor. Örneğin yakın zamanda Blogspot'ta bulunan bir alan nedeniyle tüm Blogspot'un kapatılması uygulaması yapıldı. URL temelli filtrelemenin yapılabilecek ve sadece yasaklanan belli nesnelere erişimi önleyebilecekken, böyle bir uygulamaların yapılması özgürlükçü demokrasi ve insan hakları ile çelişmektedir.

